

Κείμενο Αρχαιολογικού Πάρκου Πάφου

REPUBLIC OF CYPRUS
DEPUTY MINISTRY OF TOURISM

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΠΑΦΟΥ

Γραπτή ξενάγηση για audio guide

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή**
- Οικία του Διόνυσου**
- Οικία του Θησέα**
- Οικία του Ορφέα**
- Οικία του Αιώνα**

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΠΑΦΟΥ

Εισαγωγή

Ανεβαίνοντας τα σκαλοπάτια, μετά το εκδοτήριο εισιτηρίων, θα δείτε να απλώνεται μπροστά σας η περιοχή, όπου κατά την αρχαιότητα βρισκόταν η Νέα Πάφος.

Σύμφωνα με τον Στράβωνα και τον Πausανία, η πόλη της Πάφου κτίστηκε για πρώτη φορά από τον βασιλιά Αγαπήνορα, βασιλιά της Τεγέας στην Πελοπόννησο, τον 12^ο αι. π.Χ., μετά το τέλος του Τρωικού πολέμου.

Αυτή η παράδοση αναφέρεται στην Παλαίπαφο, που βρισκόταν 17 περίπου χλμ από τη σημερινή πόλη της Πάφου, στο χωριό Κούκλια. Εκεί βρισκόταν και το περίφημο ιερό της Μεγάλης Θεάς της Κύπρου, που ταυτίστηκε με την Αφροδίτη, τη θεά της ομορφιάς και του έρωτα· ένα ιερό το οποίο ήταν γνωστό σε όλο τον αρχαίο κόσμο.

Η Νέα Πάφος ιδρύθηκε στα τέλη του 4^{ου} αι. π.Χ. από τον βασιλιά Νικοκλή, τον τελευταίο βασιλιά της Πάφου. Ο Νικοκλής αποφάσισε να κτίσει μια καινούργια πόλη σ' αυτό το ακρωτήριο, γύρω από ένα μικρό κόλπο που επρόκειτο να γίνει το λιμάνι της πόλης. Η πόλη κτίστηκε σύμφωνα με το Ιπποδάμειο σύστημα, με οργανωμένη ρυμοτομία και βασισμένο σε ένα πολεοδομικό σχέδιο με οικοδομικά τετράγωνα και καθορισμένες ζώνες εμπορικής, δημόσιας και οικιστικής χρήσης. Προστατευόταν από ψηλά τείχη και κάλυπτε μια έκταση γύρω στα 950.000 τ.μ. Η Νέα Πάφος έγινε το οικονομικό και εμπορικό κέντρο του βασιλείου, ενώ η Παλαίπαφος παρέμεινε το θρησκευτικό κέντρο και η έδρα του βασιλιά.

Αργότερα, κατά τον 2^ο αι. π.Χ., οι Πτολεμαίοι μετέφεραν στην Πάφο την πρωτεύουσα της Κύπρου, λόγω της εγγύτητας της πόλης με την Αλεξάνδρεια και του μεγάλου

λιμανιού της. Αυτό χρησίμευε ως ναυτική βάση, αλλά και για το εμπόριο και την εξαγωγή στην Αίγυπτο των πρώτων υλών του νησιού, κυρίως του χαλκού και της ξυλείας.

Το 58 π. Χ. η Κύπρος περνά στα χέρια των Ρωμαίων και η Πάφος παραμένει πολιτικό και διοικητικό κέντρο του νησιού. Ο Ρωμαίος ανθύπατος κατοικεί εδώ, η πόλη αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία και σ' αυτή δίνονται τιμητικά ονόματα όπως Αυγούστα, Κλαυδία, Φλαβία. Αποκορύφωμα της ακμής της είναι το τέλος του 2^{ου} με αρχές του 3^{ου} αι. μ.Χ. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου κτίζονται πλούσια κτίρια, δημόσια και ιδιωτικά, με πολλά από τα ερείπια τους να διασώζονται μέχρι σήμερα και τα οποία μπορείτε να δείτε μέσα σε αυτό το αρχαιολογικό πάρκο.

Μεγαλοπρεπή δημόσια κτίρια αυτής της περιόδου, όπως η Αγορά, το Θέατρο, το Ωδείο, το Ασκληπιείο και ναοί αφιερωμένοι σε διάφορους θεούς και αυτοκράτορες, το αποχετευτικό δίκτυο, τα δημόσια λουτρά μαρτυρούν το ψηλό βιοτικό επίπεδο των κατοίκων. Οι βιβλιοθήκες, τα θέατρα και τα γυμνάσια μαρτυρούν το επίσης υψηλό πνευματικό τους επίπεδο.

Ο ναός της Αφροδίτης στη Παλαίπαφο γίνεται το θρησκευτικό και πνευματικό κέντρο του νησιού, καθώς εξελίσσεται σε ένα από τα μεγαλύτερα θρησκευτικά κέντρα όλης της αυτοκρατορίας.

Χριστιανικοί χώροι λατρείας εμφανίζονται μετά τη διακήρυξη της ανεξιθρησκείας, τον 4^ο αι. μ.Χ., από τον Μέγα Κωνσταντίνο.

Στις αρχές του 4^{ου} αι. μ.Χ , η Πάφος καταστράφηκε από σεισμούς όπως και άλλες πόλεις της Κύπρου. Η πόλη ξανακτίστηκε, η πρωτεύουσα όμως μεταφέρθηκε στην Σαλαμίνα που ονομάστηκε πλέον Κωνσταντία. Η Πάφος, παρόλο που ανοικοδομήθηκε, έγινε έδρα επισκόπου και σ' αυτήν κτίστηκαν πολλές εκκλησίες, δεν ξαναβρήκε την παλιά της αίγλη.

Μέρος της παλιάς της δόξας αναβίωσε κατά τη βυζαντινή περίοδο και αργότερα κατά την περίοδο των Λουζινιανών, οπότε κτίστηκαν νέα οχυρωματικά έργα και εκκλησίες. Άρχισε να παρακμάζει και πάλι κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας και ακόμα περισσότερο κατά τη περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας.

Οι κάτοικοι εγκατέλειψαν τη περιοχή γύρω από το λιμάνι και έκτισαν ένα νέον οικισμό στο οροπέδιο, όπου βρίσκεται σήμερα το κέντρο της πόλης.

Στους αιώνες που ακολούθησαν ο κάτοικοι έπαιρναν έτοιμες πελεκητές πέτρες από τον χώρο της Νέας Πάφου για να κτίσουν τα σπίτια τους. Έτσι καταστράφηκε δυστυχώς όλη η τειχοποιία και μαζί οι τοιχογραφίες που διακοσμούσαν τους τοίχους.

Ανεβαίνοντας τα σκαλιά μετά το εκδοτήριο εισιτηρίων θα συναντήστε στα αριστερά σας το Κέντρο Επισκεπτών, όπου θα βρείτε πληροφορίες και εκδόσεις για το αρχαιολογικό πάρκο. Από εκεί, ακολουθώντας τον δεξιό διάδρομο και στρίβοντας ακολούθως στα αριστερά, θα βρείτε την Οικία του Διόνυσου.

Η πινακίδα που θα συναντήσετε πριν την είσοδο της οικίας, μας πληροφορεί ότι η Νέα Πάφος είναι ένα από τα μνημεία που ανήκουν στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά της UNESCO.

Εκτός από τις διάφορες οικίες όπου βρίσκονται τα ψηφιδωτά, στα ανατολικά έχουν ανασκαφεί το ρωμαϊκό Ωδείο, το Ασκληπιείο, και η Αγορά. Χρονολογούνται στο πρώτο μισό του 2^{ου} αι. μ.Χ.

Η Οικία του Διόνυσου

Ο χώρος αυτός ανακαλύφθηκε τυχαία μετά από εργασίες ισοπέδωσης. Η ανακάλυψη σπασμένων κομματιών ψηφιδωτού οδήγησαν σε πιο συστηματικές ανασκαφές, που έφεραν στο φως μια πλούσια κατοικία της Ρωμαϊκής περιόδου. Αρχικά θεωρήθηκε ότι ήταν το παλάτι του Ρωμαίου ανθύπατου, λόγω της πλούσιας διακόσμησης. Αργότερα όμως με την ανακάλυψη του πραγματικού παλατιού στην ίδια περιοχή και την ανακάλυψη όλο και περισσότερων ψηφιδωτών στην περιοχή, έγινε φανερό ότι αυτού του είδους η διακόσμηση ήταν κάτι συνηθισμένο στις πλούσιες κατοικίες της περιόδου αυτής. Τα ψηφιδωτά ανήκουν στα τελευταία κτίρια που κτίστηκαν εδώ, πάνω στα ερείπια παλαιότερων κτισμάτων.

Το κτίριο καλύπτει έκταση 2000τμ από τα οποία 556 καλύπτονται από ψηφιδωτά. Ο θεός Διόνυσος, ο θεός του κρασιού, παρουσιάζεται συχνά στις ψηφιδωτές παραστάσεις, έτσι ο χώρος πήρε την ονομασία 'Οικία του Διόνυσου'. Κτίστηκε στα τέλη του 2^{ου} αι. μ.Χ. και καταστράφηκε κατά τη διάρκεια των σεισμών του 4^{ου} αι. Το εντυπωσιακό μέγεθος αυτής της έπαυλης που ξεπερνά τα 40 δωμάτια, συμπεριλαμβανομένων 15 μωσαϊκών δαπέδων, μαρτυρεί το υψηλό βιοτικό επίπεδο ζωής των κατοίκων κατά τη ρωμαϊκή περίοδο.

Τον πυρήνα της οικίας αποτελούσε το αίθριο, μια κεντρική αυλή, γύρω από την οποία ήταν κτισμένα τα κυριότερα δωμάτια. Μια στοά με κολόνες άνοιγε και στις τέσσερις

πλευρές του αίθριου. Οι στέγες είχαν κλίση προς το εσωτερικό με σκοπό να συλλέγουν το νερό της βροχής και να το διοχετεύουν σε μια δεξαμενή κάτω από το δάπεδο του αίθριου. Η οικία διέθετε επίσης κεντρικό αποχετευτικό σύστημα που ήταν συνδεδεμένο με κεντρικό αγωγό που περνούσε κάτω από τον δρόμο.

Η οικία διέθετε δωμάτια τα οποία ήταν ανοικτά στους επισκέπτες, διακοσμημένα με εντυπωσιακά ψηφιδωτά στα δάπεδα και τοιχογραφίες στους τοίχους. Τα υπνοδωμάτια είχαν απλούστερα πατώματα διακοσμημένα με χαλίκια ενώ, τα μαγειρεία, τα εργαστήρια, τα λουτρά και τα αποχωρητήρια καλύπτονταν από πατημένο χώμα.

Εκτός από το κεντρικό αίθριο υπήρχαν ακόμα δυο ανοικτές αυλές και μια δεξαμενή για ψάρια, (ενυδρείο) καλυμμένη με ροζ κονίαμα, την οποία μπορείτε να δείτε έξω από τον καλυμμένο χώρο.

Τα θέματα των ψηφιδωτών, που κάλυπταν όλα τα πατώματα των κοινοχρήστων χώρων, προέρχονται από την ελληνική μυθολογία και βρίσκονται όλα στην αρχική θέση στην οποία ανακαλύφθηκαν, εκτός από το πρώτο που παρουσιάζει το μυθικό τέρας, τη Σκύλλα.

Τα αρχαιότερα ψηφιδωτά είναι γεωμετρικά και καμωμένα από βότσαλα χρώματος άσπρου, μαύρου ή καφέ. Το αμέσως επόμενο στάδιο ήταν η κατασκευή ψηφιδωτών με κομμένες ακανόνιστες πέτρες και η τελειοποίηση τους έγινε με τη χρήση της τετράγωνης κομμένης ψηφίδας. Τα ψηφιδωτά ήταν πολύχρωμα ή ασπρόμαυρα.

Κατασκευάζονταν από εργαστήρια, και το μεγαλύτερο μέρος εκτελείτο από μαθητευόμενους, ενώ ο μάστορας κατασκεύαζε την κυρίως σύνθεση που ήταν και η πιο δύσκολη.

Οι τεχνίτες αφού ισοπέδωναν το έδαφος στον χώρο όπου επρόκειτο να γίνει το ψηφιδωτό, άπλωναν ένα μείγμα από μικρές πέτρες και χοντρό ασβεστοκονίαμα. Πάνω από αυτό άπλωναν ένα δεύτερο στρώμα από σπασμένες πέτρες και κομμάτια αγγείων ανακατεμένα με ασβέστη και πάνω από αυτό ένα λεπτό στρώμα ασβέστη. Ενώ ο ασβέστης ήταν ακόμα υγρός, τοποθετούσαν τις ψηφίδες. Για να γίνει το ψηφιδωτό ακόμα πιο ανθεκτικό έτριβαν την επιφάνεια με μαρμαρόσκονη, άμμο και ασβέστη. Όλες οι ψηφίδες είναι από ντόπιες πέτρες, μάρμαρο εισηγμένο αλλά και από γυαλί, για τα πιο σπάνια χρώματα, όπως το έντονο πορτοκαλί, το μπλε, αποχρώσεις του πράσινου και του κίτρινου και άλλα. Έχουν μέγεθος ένα περίπου κυβικού εκατοστού, εκτός από τις ψηφίδες που χρησιμοποιήθηκαν για ανθρώπινες μορφές, που είναι πιο μικρές.

Οι παραστάσεις αυτές δεν ήταν δημιουργήματα του τεχνίτη, αλλά προϋπήρχαν σαν σχέδια και ο ιδιοκτήτης μπορούσε να επιλέξει τα θέματα που επιθυμούσε.

Στον χώρο αυτό έχουν επίσης ανακαλυφθεί πολλά αντικείμενα καθημερινής χρήσης τα οποία εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πάφου.

Μπαίνοντας στην είσοδο της οικίας, στα αριστερά βρίσκεται ένα ψηφιδωτό πολύ διαφορετικό από τα υπόλοιπα. Αυτό προέρχεται από μια ελληνιστική κατοικία του τέλους του 4^{ου} αιώνα που προϋπήρχε της ρωμαϊκής και που βρέθηκε τυχαία όταν γίνονταν εργασίες για την κατασκευή του στέγαστρου το 1977. Το σημείο όπου βρέθηκε δεν ήταν προσιτό στο κοινό και έτσι μεταφέρθηκε στη θέση που βρίσκεται σήμερα.

Σ' αυτό το ψηφιδωτό έχουμε μια αναπαράσταση ενός τέρατος, της Σκύλλας, γνωστής σε μας από την Οδύσσεια. Πρόκειται για ένα τέρας το οποίο ήταν ένας συνδυασμός

γυναίκας, σκυλιού και ψαριού. Η Σκύλλα όμως δεν ήταν πάντα τέρας αλλά μια όμορφη γυναίκα, την οποία ερωτεύτηκε ο Γλαύκος, ένας όμορφος νέος. Εκείνη όμως δεν ανταποκρινόταν στα αισθήματα του. Γι' αυτό ο Γλαύκος ζήτησε τη βοήθεια της μάγισσας Κίρκης, που όμως ήταν η ίδια ερωτευμένη μαζί του. Έτσι, αντί να τον βοηθήσει, τυφλωμένη από ζήλια, έριξε μαγικά βότανα στον κόλπο όπου κολυμπούσε η νεαρή κοπέλα. Όταν η Σκύλλα μπήκε στο νερό μεταμορφώθηκε σε ένα τέρας, που έμεινε στα νερά για πάντα, βυθίζοντας τα καράβια που περνούσαν.

Δίπλα ένας μικρότερος πίνακας παρουσιάζει δυο δελφίνια και ένα πλαίσιο με γεωμετρικά σχέδια περιβάλλει την όλη σύνθεση.

Το ψηφιδωτό αυτό είναι κατασκευασμένο με άσπρα, μαύρα και καφέ χαλίκια, μια τεχνική εντελώς διαφορετική από τα υπόλοιπα της οικίας. Είναι ένα από τα αρχαιότερα ψηφιδωτά που έχει ανακαλυφθεί στην Κύπρον αφού κατασκευάστηκε στα τέλη του 4^{ου} αι. με αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ.

Ακριβώς απέναντι συναντούμε το πρώτο ψηφιδωτό της ρωμαϊκής κατοικίας. Σ' αυτό απεικονίζεται ο Νάρκισσος, γιος του ποταμού Κιφησσού και της νύφης Λειριώπης, που ήταν τόσο ωραίος, ώστε πολλά αγόρια και κορίτσια τον ερωτεύτηκαν. Ο Νάρκισσος, όμως, ήταν πολύ περήφανος για να ανταποκριθεί στα αισθήματα των άλλων. Μια μέρα, ενώ κυνηγούσε, τον είδε η νύφη Ηχώ και τον ερωτεύτηκε παράφορα. Αυτός όμως δεν ανταποκρίθηκε στα αισθήματα της. Αυτή, απελπισμένη από την απόρριψη, κρύφτηκε στα βουνά και στα δάση, αδυνατίζοντας όλο και πιο πολύ μέχρι που χάθηκε εντελώς και απέμεινε μόνο η φωνή της. Γι' αυτό την Ηχώ την ακούνε όλοι αλλά κανείς δεν τη βλέπει.

Οι θεοί για να τιμωρήσουν τον Νάρκισσο, που προκάλεσε τόσο μεγάλη δυστυχία, τον καταράστηκαν να τιμωρηθεί με τον ίδιο τρόπο. Έτσι μια μέρα που ο Νάρκισσος καθόταν στην όχθη μιας λίμνης είδε την αντανάκλαση του στα νερά και ερωτεύθηκε τον ίδιο του τον εαυτό. Απελπισμένος από τα αισθήματα αυτά έσβησε και χάθηκε από αγάπη. Οι θεοί όμως τον λυπήθηκαν και τον μεταμόρφωσαν σ' ένα λουλούδι, που φυτρώνει κοντά στο νερό, τον νάρκισσο.

Στον πίνακα αυτό ο Νάρκισσος θαυμάζει τον εαυτό του στα νερά της λίμνης. Μέρος του ψηφιδωτού αυτού καταστράφηκε κατά την ισοπέδωση και έτσι μεγάλο μέρος του γεωμετρικού διάκοσμου είναι σύγχρονο.

Δίπλα από τον Νάρκισσο συναντούμε το ψηφιδωτό των τεσσάρων εποχών, το οποίο όπως και το προηγούμενο ήταν αρκετά κατεστραμμένο και αποκαταστάθηκε. Αποτελείται από πέντε πίνακες, ένα σε κάθε γωνία και ένα στο κέντρο. Σ' αυτούς αναγνωρίζουμε τις τέσσερις εποχές προσωποποιημένες: πάνω αριστερά το Καλοκαίρι, στεφανωμένο με στάχια και δρεπάνι στο χέρι. Πάνω δεξιά η Άνοιξη στεφανωμένη με λουλούδια κρατεί ποιμενικό ραβδί. Κάτω δεξιά το φθινόπωρο κρατεί ένα βατοκόπη και είναι στεφανωμένο με φύλλα και κάτω αριστερά παριστάνεται ο Χειμώνας σαν ένας ηλικιωμένος άντρας με γκριζα μαλλιά και γένια. Στο κέντρο υπάρχει μια μορφή που πιθανόν να απεικονίζει την προσωποποίηση του Χρόνου.

Όλοι οι πίνακες είναι πλαισιωμένοι με ταινία από κύβους σε προοπτική και στο εξωτερικό πλαίσιο υπάρχουν δυο πινακίδες με την επιγραφή ΧΑΙΡΕΙ στη μια και στην άλλη ΚΑΙ ΣΥ. Αυτού του είδους οι επιγραφές υπήρχαν συνήθως στην είσοδο των οικιών, κάτι που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι εδώ ήταν και η είσοδος της κατοικίας.

Προχωρώντας ανεβαίνουμε την ξύλινη γέφυρα στα αριστερά και μπροστά μας απλώνεται το μεγαλύτερο δωμάτιο, με διαστάσεις 11.5 X 8.5 μ. Το δωμάτιο αυτό ήταν το *tablinum*, ένας χώρος που χρησιμοποιούσαν ως αίθουσα υποδοχής αλλά και ως τραπεζαρία. Το δάπεδο είναι διακοσμημένο με ψηφιδωτό που περιλαμβάνει σκηνές τρύγου στο κέντρο. Στις τρεις πλευρές πλατιά ταινία με γεωμετρικό σχέδιο απεικονίζει μικρές ασπίδες γνωστές σαν *πέλτες* και πιο έξω βρίσκεται γεωμετρικό σχέδιο βασισμένο στον *μαϊάνδρο*. Στη δυτική πλευρά οι δυο ταινίες έχουν δυστυχώς καταστραφεί.

Όταν το δωμάτιο χρησιμοποιείτο σαν τραπεζαρία οι φιλοξενούμενοι έτρωγαν μισοξαπλωμένοι σε κλίνες που τοποθετούνταν σε σχήμα Π στον χώρο όπου βρίσκεται η ταινία με τις *πέλτες*. Έτσι όλοι οι φιλοξενούμενοι ήταν στραμμένοι προς το κέντρο, όπου υπήρχε πιθανότατα και κάποιου είδους ψυχαγωγία, ίσως χορευτές. Ο εξωτερικός χώρος πίσω από τις κλίνες έμενε ελεύθερος, για να κυκλοφορούν οι υπηρέτες που εξυπηρετούσαν τους φιλοξενούμενους.

Στην είσοδο αυτής της αίθουσας υπάρχει μια μεγάλη παράσταση, όπου απεικονίζεται ο *Θρίαμβος* του *Διόνυσου* σε πομπή κατά την επιστροφή του από εκστρατεία στην *Ινδία*. Ο θεός βρίσκεται καθισμένος σε άρμα, που σέρνουν *πάνθηρες*, στο κέντρο της σύνθεσης. Αριστερά και δεξιά βρίσκεται η συνοδεία του που αποτελείται από *σάτυρους* *μαινάδες*, τον θεό *Πάνα*, που ήταν *μισός άνθρωπος και μισός τράγος* με κέρατα στο κεφάλι, και δυο *Ινδούς σκλάβους*, που ξεχωρίζουν από το σκούρο δέρμα τους.

Αριστερά και δεξιά του *Θρίαμβου* του *Διόνυσου* υπάρχουν δυο μορφές φαινομενικά *αταίριαστες* με τον υπόλοιπο πίνακα. Είναι οι *Διόσκουροι*, τα *δίδυμα αδέρφια* *Κάστωρ* και *Πολυδεύκης*, που γεννηθήκαν από ένα αυγό, μετά την ένωση της μητέρας τους

Λήδας με τον Δία που είχε μεταμορφωθεί σε κύκνο. Από ένα δεύτερο αυγό γεννήθηκε η ωραία Ελένη της Τροίας. Στους Διόσκουρους αποδίδονται προφυλακτικές και αποτρεπτικές ιδιότητες και θεωρείτο ότι έφερναν τύχη, γι' αυτό και τοποθετηθήκαν εδώ.

Ο κεντρικός πίνακας είναι μια σύνθεση από σκηνές τρύγου, κυρίως με αμπέλια φορτωμένα από σταφύλια, πρόσωπα που τρυγούν, αλλά και άλλες σκηνές από τη ζωή της υπαίθρου: πουλιά, ζώα και ένα μεγάλο παγώνι στο κέντρο, πλαισιωμένο από ένα μικρό φτερωτό έρωτα που κρατάει την ουρά του παγωνιού.

Επιστρέφοντας πίσω και κατεβαίνοντας από τη γέφυρα προχωρούμε προς το αίθριο, όπου στα αριστερά θα δούμε μια σειρά από τέσσερις πίνακες.

Ο πρώτος παρουσιάζει την ιστορία του Πύραμου και της Θίσβης, δυο νέων που ζούσαν στη Βαβυλώνα και ήταν γείτονες. Επειδή οι οικογένειες των δυο νέων ήταν αντίπαλες, κρατούσαν την αγάπη που τους ένωνε κρυφή. Ένα βράδυ είχαν συμφωνήσει να συναντηθούν κάτω από μια μουριά, κοντά σε μια πηγή. Η Θίσβη έφτασε εκεί πρώτη έχοντας κρυμμένο το πρόσωπο της με ένα πέπλο και ενώ περίμενε, εμφανίστηκε μια λέαινα, με το στόμα γεμάτο αίματα, αφού μόλις είχε κατασπαράξει κάποιο ζώο.

Τρομαγμένη η Θίσβη έτρεξε να κρυφτεί σε μια σπηλιά εκεί κοντά, όμως στη βιασύνη της, της έπεσε το πέπλο που κρατούσε. Η λέαινα άρπαξε το πέπλο και το ξέσχισε γειμίζοντας το αίματα. Φθάνοντας ο Πύραμος, και βλέποντας το άγριο ζώο και το ματωμένο πέπλο της αγαπημένης του, πιστεύει ότι η Θίσβη είναι νεκρή και απελπισμένος καρφώνει ένα μαχαίρι στο πλευρό του. Όταν η Θίσβη επιστρέφει και

βλέπει τον Πύραμο νεκρό, μη αντέχοντας τον πόνο παίρνει το μαχαίρι του και ακολουθεί τον αγαπημένο της στον θάνατο.

Ο μύθος αυτός διασώθηκε από τον Οβίδιο στις «Μεταμορφώσεις» και αποτέλεσε έμπνευση για τον Σαίξπηρ στα έργα του «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας», και «Ρωμαίος και Ιουλιέττα».

Στο ψηφιδωτό αυτό η Θίσβη παριστάνεται όρθια, ενώ ο Πύραμος παρουσιάζεται ξαπλωμένος. Στο κέντρο βρίσκεται η λέαινα, έχοντας στο στόμα, το πέπλο της Θίσβης. Πάνω από τους δυο νέους, υπάρχουν τα ονόματα τους στα ελληνικά.

Στον δεύτερο πίνακα, που είναι και ο μεγαλύτερος από τους τέσσερεις, βλέπουμε την ιστορία του Ικάρου, ενός Αθηναίου περιβολάρη, ο οποίος φιλοξένησε τον Διόνυσο όταν αυτός επισκέφθηκε την Αθήνα. Ο θεός για να τον ανταμείψει για την φιλοξενία του, δίδαξε στον Ικάρου τον τρόπο καλλιέργειας του αμπελιού και παραγωγής κρασιού από τον καρπό του, μαθαίνοντας έτσι για πρώτη φορά την αμπελουργία στους ανθρώπους. Τον προειδοποίησε όμως να είναι προσεκτικός με το κρασί του. Ο Ικάρου ξέχασε την συμβουλή του θεού και ενώ κουβαλούσε την πρώτη του σοδειά, έδωσε σε δυο βοσκούς που συνάντησε στο δρόμο να πιουν κρασί. Εκείνοι μέθυσαν και πιστεύοντας ότι τους δηλητηρίασε, τον σκότωσαν. Στη σκηνή που παρουσιάζεται εδώ, βλέπουμε στα αριστερά τον θεό Διόνυσο με τη νύμφη Ακμή, στεφανωμένους με φύλλα αμπελιού, να πίνουν κρασί. Στο κέντρο παριστάνεται ο Ικάρου και πίσω του τα βόδια με το αμάξι φορτωμένο με ασκιά γεμάτα κρασί. Στα δεξιά βρίσκονται οι βοσκοί, μεθυσμένοι από το κρασί που έχουν πει. Μια επιγραφή που βρίσκεται από πάνω τους, τους ονομάζει ως ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΟΙΝΟΝ ΠΙΟΝΤΕΣ. Επιγραφές υπάρχουν επίσης πάνω από τον Ικάρου, τον θεό Διόνυσο και την Ακμή.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται ο Ποσειδώνας και η Αμυμώνη. Η Αμυμώνη ήταν μια από τις πενήντα κόρες του βασιλιά Δαναού στην Πελοπόννησο. Κάποτε στέρεψαν όλες οι πηγές στην Αργολίδα και ο βασιλιάς Δαναός έστειλε τις κόρες του να ψάξουν για νερό. Η Αμυμώνη στον δρόμο της συνάντησε ένα σάτυρο ο οποίος προσπάθησε να τη βιάσει. Τη βοήθησε όμως ο Ποσειδώνας, ο θεός των υδάτων και γοητευμένος από την ομορφιά της, της αποκάλυψε την πηγή της Λέρνας, δίνοντας έτσι τέλος στην ξηρασία.

Στο ψηφιδωτό βλέπουμε τον Ποσειδώνα με την τρίαινα στα χέρια να προχωρεί προς την Αμυμώνη. Στο κέντρο ένας έρωτας κρατάει ορθογώνια ομπρέλα στο ένα χέρι και πυρσό στο άλλο, ενώ μια μεταλλική υδρία στο κέντρο συμβολίζει το νερό.

Στον τελευταίο πίνακα παρουσιάζεται ο μύθος του Απόλλωνα και της Δάφνης. Η Δάφνη ήταν μια νύμφη, κόρη του ποταμού Πηνειού, που ορκίστηκε αιώνια αγνότητα. Ο θεός Απόλλωνας όμως την ερωτεύτηκε και αφού δεν κατάφερε να την κάνει να υποκύψει με τη θέληση της, την κυνήγησε. Η Δάφνη απελπισμένη ζήτησε βοήθεια από τον πατέρα της και αμέσως τα πόδια της ρίζωσαν στο χώμα, το κορμί της μεταμορφώθηκε σε κορμό και τα μαλλιά και τα χέρια της έγιναν κλαδιά και φύλλα. Μεταμορφώθηκε έτσι σε δέντρο, το οποίο παρέμεινε το αγαπημένο δέντρο του θεού Απόλλωνα.

Εδώ βλέπουμε τη σκηνή, όπου η Δάφνη μεταμορφώνεται σε δέντρο. Δίπλα της παριστάνεται ξαπλωμένος ο ποταμός Πηνειός και στα δεξιά ο Απόλλωνας με το τόξο στο χέρι να την παρακολουθεί ξαφνιασμένος.

Στο τέρμα του διαδρόμου συναντούμε το ψηφιδωτό με τη Φαίδρα και τον Ιππόλυτο. Η Φαίδρα ήταν η δεύτερη σύζυγος του βασιλιά της Αθήνας, Θησέα, ενώ ο Ιππόλυτος ήταν ο γιος που απέκτησε από την πρώτη του σύζυγο, την Αντιόπη. Η Φαίδρα ερωτεύτηκε τον Ιππόλυτο και μια μέρα, ενώ ο Θησέας απουσίαζε, έστειλε στον πρώτο ένα γράμμα, όπου του εξομολογείτο τον έρωτά της. Ο Ιππόλυτος, δεν ανταποκρίθηκε στο αίσθημα της και εκείνη φοβούμενη τις συνέπειες της πράξης της, όταν ο Θησέας επέστρεψε πίσω, κατηγορήσε τον Ιππόλυτο για αυτό που είχε κάνει η ίδια, ότι δηλαδή της έστειλε ένα γράμμα όπου της εξομολογείτο τον έρωτα του. Οργισμένος ο Θησέας ζήτησε από τον Θεό Ποσειδώνα να τιμωρήσει τον γιο του και αυτός έστειλε ένα άγριο ταύρο που τρόμαξε τα αλόγα του Ιππόλυτου ρίχνοντας τον κάτω και σκοτώνοντας τον. Μετά τον θάνατο του Ιππόλυτου, βασανισμένη από τύψεις, η Φαίδρα αυτοκτόνησε.

Στη σκηνή που βλέπουμε εδώ παρουσιάζεται η Φαίδρα καθισμένη, ενώ ο Ιππόλυτος έχει στο χέρι το γράμμα που του έστειλε και φαίνεται αμήχανος. Ένας Έρωτας, στο μέρος της Φαίδρας, κρατάει ένα αναμμένο πυρσό, συμβολίζοντας το πάθος που καίει στην καρδιά της. Σημασία έχει επίσης το γεγονός ότι ο Έρωτας βρίσκεται μόνο στην πλευρά της, δείχνοντας έτσι ότι τα αισθήματα δεν ήταν αμοιβαία.

Προχωρώντας στα αριστερά και μετά δεξιά θα συναντήσουμε μια μεγάλη αίθουσα, διακοσμημένη με ένα πολύχρωμο γεωμετρικό ψηφιδωτό. Η διακόσμηση του αποτελείται από δύο είδη ταινίας που σχηματίζουν κύκλους μεταξύ τους και σ' αυτούς παρεμβάλλονται αντικείμενα και εργαλεία καθημερινής χρήσης, όπως κρατήρες, υδρίες, δίσκοι και άλλα. Τα διαστήματα μεταξύ τους είναι διακοσμημένα με μεγάλη ποικιλία γεωμετρικών σχημάτων.

Πιο δεξιά βρίσκουμε ένα όμορφο ψηφιδωτό που παρουσιάζει την αρπαγή του Γανυμήδη. Το πλαίσιο του αποτελείται από ένα συνδυασμό οκταγώνων και μαιάνδρων. Παρουσιάζει τη στιγμή που ο Δίας, μεταμορφωμένος σε αετό, αρπάζει τον νεαρό Γανυμήδη και τον σηκώνει στον ουρανό. Ο Γανυμήδης ήταν ένας βοσκός στην Τροία, που θεωρείτο ο ωραιότερος των θνητών. Έτσι, ο Δίας αποφάσισε να τον αρπάξει και να τον μεταφέρει στον Όλυμπο, όπου και τον μετέτρεψε σε οινοχόο των θεών.

Το ψηφιδωτό αυτό είναι αντιγραφή από παλαιότερο, το οποίο έγινε για διαφορετικό χώρο. Έτσι ο ψηφοθέτης, αναγκασμένος να το προσαρμόσει στις διαστάσεις του χώρου αυτού, έπρεπε να κόψει τις άκρες στις φτερούγες του αετού.

Στρίβοντας δεξιά φτάνουμε στον χώρο του αίθριου, ενός χώρου που όπως προαναφέρθηκε χρησίμευε σαν εσωτερική αυλή και έδινε φως στο εσωτερικό της οικίας. Η στέγη ήταν επικλινή, όπως και σήμερα, με σκοπό να συλλέγονται τα νερά της βροχής και μέσω υδρορροών να αποθηκεύονται σε υπόγειες δεξαμενές.

Γύρω από το αίθριο, το πάτωμα είναι διακοσμημένο με ψηφιδωτά που παρουσιάζουν σκηνές κυνηγιού.

Αυτού του είδους οι σκηνές ήταν αγαπημένο θέμα και ιδιαίτερα δημοφιλές στη βόρεια Αίγυπτο, από όπου και διαδόθηκε σε ολόκληρη τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Αυτό εξηγεί και την ποικιλία των εξωτικών θηρίων που απεικονίζονται, πολλά από τα οποία δεν ανήκουν στη πανίδα της Κύπρου. Ιδιαίτερη σημασία έχει η απεικόνιση του αγρινού, του μεγαλύτερου ενδημικού ζώου που συναντούμε στην Κύπρο.

Δυτικά του αίθριου συναντούμε το πιο απλό από τα ψηφιδωτά της οικίας, το οποίο είναι μαυρόασπρο και έχει ένα απλό γεωμετρικό σχέδιο. Οι ψηφίδες είναι επίσης διπλάσιες σε μέγεθος, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα ψηφιδωτά. Ακριβώς εδώ όμως κρυβόταν ένας σημαντικός θησαυρός, ο οποίος ανακαλύφθηκε κατά τη διάρκεια κατασκευής του στεγάστρου. Σε ένα αμφορέα βρέθηκαν 2500 περίπου Πτολεμαϊκά νομίσματα που χρονολογούνται από το 204 μέχρι το 88 π.Χ. και είναι ο σημαντικότερος θησαυρός που βρέθηκε στην Κύπρο. Τα νομίσματα είχαν κοπεί στην Πάφο, η οποία ως πρωτεύουσα είχε το δικό της νομισματοκοπείο.

Δίπλα από το ασπρόμαυρο μωσαϊκό υπάρχει ένα δωμάτιο με χωμάτινο δάπεδο και ακολουθεί ένα δωμάτιο με γεωμετρικό διάκοσμο. Εδώ σε τέσσερις σειρές, και τέσσερις πίνακες σε κάθε σειρά, παρουσιάζεται ένα διαφορετικό γεωμετρικό μοτίβο κάθε φορά. Ο πλούτος των χρωμάτων και τα πολύπλοκα γεωμετρικά μοτίβα κάνουν τους πίνακες αυτούς ιδιαίτερα εντυπωσιακούς. Οι πίνακες αυτοί είναι σπάνιοι για την ανατολική Μεσόγειο, σε αντίθεση με τη Γαλλία, όπου συνηθίζονταν πολύ συχνά.

Δίπλα ακριβώς, σε ένα μικρό δωμάτιο υπάρχει ένας πίνακας με πολύπλοκο γεωμετρικό σχέδιο και στο κέντρο ένα παγώνι με ορθάνοιχτα τα πλούσια φτερά του. Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως, τα έντονα χρώματα στα μωσαϊκά, όπως σε αυτή την περίπτωση, το μπλε, δεν είναι πέτρες αλλά γυαλί, το οποίο πιθανόν να κατασκευάστηκε στην Πάφο, αφού έχουν ανακαλυφθεί εδώ εργαστήρια γυαλιού.

Η Έπαυλη του Θησέα

Βγαίνουμε από την οικία του Διόνυσου και προχωρούμε δυτικά, όπου σε απόσταση 150 περίπου μέτρων βρίσκονται τα ερείπια ενός μεγάλου οικοδομήματος, που είναι γνωστό σαν οικία του Θησέα.

Ο ανακτορικός του χαρακτήρας, το μέγεθος και η πολυτέλεια που υπήρχε στο κτίριο αυτό, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ήταν η έπαυλη του Ρωμαίου ανθύπατου της Κύπρου. Κτίστηκε στα τέλη του 3^{ου} αι. μ.Χ. και καταστράφηκε από σεισμούς τον 4^ο αι. μ.Χ. Μετά τους σεισμούς ξανακτίστηκε και καταστράφηκε τελειωτικά και εγκαταλείφθηκε κατά τη διάρκεια των αραβικών επιδρομών τον 7^ο αι. μ.Χ.

Είναι το μεγαλύτερο κτίσμα από όλα τα μέχρι σήμερα γνωστά δημόσια κτίρια σε ολόκληρη τη ρωμαϊκή Κύπρο. Έχει διαστάσεις 120X80 μ. και αποτελείται από περισσότερα από 100 δωμάτια, τα οποία είναι κτισμένα σε τέσσερις πτέρυγες γύρω από μια περίστυλη υπαίθρια αυλή. Στην ανατολική, δυτική και βόρεια πτέρυγα βρίσκονται οικιστικοί, υπηρεσιακοί, εργαστηριακοί και κοινόχρηστοι χώροι, ενώ στη νότια πτέρυγα, διοικητικοί και τελετουργικοί χώροι. Νοτιοανατολικά έχουν αποκαλυφθεί κατάλοιπα λουτρών.

Στο κτίριο συναντούμε διάφορες οικοδομικές φάσεις που αντιπροσωπεύονται από ευρήματα, αρχιτεκτονικά μέλη και ψηφιδωτά, που προέρχονται από τον 3^ο, 4^ο και 5^ο αι. μ.Χ.

Προχωρώντας στη σύγχρονη ξύλινη κατασκευή και ανεβαίνοντας αριστερά στον υπερυψωμένο χώρο, μπορούμε να έχουμε μια γενική άποψη των λουτρών που

βρίσκονται στη ΝΑ γωνιά του κτιρίου. Σε αντίθεση με άλλα μεγάλα λουτρά, εδώ δεν υπήρχε μια προκαθορισμένη διαδρομή που έπρεπε να ακολουθήσουν οι λουόμενοι. Το frigitarium, το ψυχρό δωμάτιο δηλαδή, είναι μεγάλο, βρίσκεται στο κέντρο και είναι διακοσμημένο με γεωμετρικό ψηφιδωτό. Στη βόρεια πλευρά βρίσκονται δυο μεγάλες λεκάνες για ψυχρά λουτρά, που ήταν επενδυμένες με μαρμάρινες πλάκες .

Στη νότια πλευρά βρίσκονταν τα θερμαινόμενα δωμάτια των λουτρών. Από τους θαλάμους καύσης που βρίσκονταν εκεί κοντά, ο ζεστός αέρας περνούσε από τα υπόκαυστα θερμαίνοντας τα δάπεδα του χλιαρού λουτρού, του ιδρωτηρίου και του θερμού λουτρού. Υπήρχαν επίσης αποδυτήρια, αποχωρητήρια και δωμάτια για επαλείψεις με αρωματικά λαδιά λάδια. Όλα τα δωμάτια ήταν διακοσμημένα με ψηφιδωτά δάπεδα, τοιχογραφίες και ορθομαρμάρωση στους τοίχους. Τα λουτρά έμειναν σε χρήση για μεγάλο χρονικό διάστημα και κατά τα τελευταία χρόνια της λειτουργίας τους χρησιμοποιούνταν και από το κοινό.

Προχωρούμε στον ξύλινο διάδρομο, όπου στα αριστερά θα συναντήσουμε μια μεγάλη ψηφιδωτή παράσταση. Είναι μια σύνθεση που παρουσιάζει τη μυθική σκηνή του Θησέα που σκοτώνει τον Μινώταυρο. Είναι το αρχαιότερο ψηφιδωτό του 3^ο αι. μ.Χ.

Η σκηνή παρουσιάζεται σε ένα κυκλικό χώρο με κεντρική μορφή τον Θησέα, που ετοιμάζεται να σκοτώσει τον Μινώταυρο μέσα στον Λαβύρινθο. Πίσω του, προσωποποιημένος με τη μορφή ενός ηλικιωμένου άντρα, βρίσκεται ο Λαβύρινθος. Από πάνω παριστάνονται δυο γυναικείες μορφές, στα αριστερά η Αριάδνη, με τη βοήθεια της οποίας ο Θησέας κατάφερε να βγει από τον Λαβύρινθο, και στα δεξιά η Κρήτη. Η κυκλική διακόσμηση γύρω από τη σύνθεση παριστάνει τη σχηματοποιημένη αναπαράσταση του Λαβύρινθου.

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ο Θησέας ήταν γιος του βασιλιά Αιγέα και ήταν ένας από τους ήρωες της Αθήνας. Οι Αθηναίοι είχαν υποχρεωθεί από τον βασιλιά της Κρήτης Μίνωα να στέλνουν κάθε επτά χρόνια, ως φόρο υποτέλειας επτά νέους και επτά νέες, σαν βορά (τροφή) στον Μινώταυρο που ζούσε στον Λαβύρινθο του παλατιού του. Ο Θησέας αποφάσισε να ταξιδέψει μαζί με τους νέους αυτούς στην Κρήτη, να σκοτώσει τον Μινώταυρο και να απαλλάξει την πατρίδα του από τον οδυνηρό αυτό φόρο. Ο βασιλιάς Αιγέας με πόνο ψυχής έστειλε τον γιο του μαζί με τους υπόλοιπους, ζητώντας του στην επιστροφή να αντικαταστήσει τα μαύρα πανιά του πλοίου με άσπρα, δίνοντας έτσι σημάδι ότι επιστρέφει πίσω ζωντανός. Στην Κρήτη ο Θησέας καταφέρνει να μπει στον Λαβύρινθο, να σκοτώσει τον Μινώταυρο και να βγει έξω σώος, χάρη στον μίτο που του είχε δώσει η Αριάδνη, η κόρη του βασιλιά Μίνωα που τον είχε ερωτευτεί και αποφάσισε να τον βοηθήσει.

Παίρνοντας μαζί του την Αριάδνη ο Θησέας μαζί με τους άλλους νέους παίρνουν τον δρόμο της επιστροφής για την Αθήνα. Ξεχνούν όμως να αλλάξουν τα μαύρα πανιά του πλοίου. Ο Αιγέας που κάθε μέρα ατενίζει τη θάλασσα περιμένοντας τον γιο του να επιστρέψει ζωντανός, βλέποντας τα μαύρα πανιά του πλοίου, πιστεύει ότι το παιδί του έχει χαθεί και ρίχνεται στη θάλασσα, που από τότε φέρει το όνομα του: Αιγαίο Πέλαγος

Το ψηφιδωτό αυτό υπέστη ζημιές κατά καιρούς και έχει διορθωθεί κατά τα τέλη του 4^{ου} αι. μ.Χ. Αυτό φαίνεται και από τη διαφορά στην τεχνοτροπία, όπως για παράδειγμα τα κεφάλια του Θησέα και της Κρήτης που θυμίζουν βυζαντινή τεχνοτροπία.

Το Ψηφιδωτό του Αχιλλέα

Από το ψηφιδωτό του Θησέα, προχωρώντας βόρεια μέχρι το τέλος του ξύλινου διαδρόμου φτάνουμε στη κυρία αίθουσα του παλατιού που χρησίμευε σαν χώρος ακροάσεων του κυβερνήτη. Ο πίσω χώρος της αίθουσας, που είχε σχήμα αψίδας, έχει πάτωμα διακοσμημένο με opus sectile, πλάκες μαρμάρου δηλαδή σε διάφορα χρώματα και σχήματα. Ο μπροστινός χώρος της αίθουσας είχε δάπεδο καλυμμένο με πίνακες ψηφιδωτών. Από αυτούς, μονό ένας πίνακας διασώζεται καλά διατηρημένος και παρουσιάζει τη γέννηση του Αχιλλέα. Από τους υπόλοιπους τρεις πίνακες διασώζονται μόνο υπολείμματα, που πιθανόν να απεικόνιζαν σκηνές από τη ζωή του Αχιλλέα. Το ψηφιδωτό χρονολογείται στον 5^ο αι. μ.Χ. μια και κατά αυτή τη περίοδο τα θέματα από τη ζωή των ηρώων της ελληνικής μυθολογίας ήταν ιδιαίτερα δημοφιλή.

Ο Αχιλλέας ήταν γιος του Πηλέα, βασιλιά των Μυρμιδόνων και της Θέτιδας, κόρης του Νηρέα, θεού των υδάτων. Όταν γεννήθηκε ο Αχιλλέας, η μητέρα του θέλησε να τον κάνει αθάνατο λούζοντας το βρέφος στα νερά της Στυγός, που είχαν θαυματουργές ιδιότητες. Το μοναδικό τρωτό σημείο στο σώμα του Αχιλλέα παρέμεινε η φτέρνα, από την οποία τον κρατούσε η μητέρα του. Στον Τρωικό πόλεμο ένα τραύμα στο σημείο αυτό προκάλεσε τον πρόωρο θάνατό του.

Στο ψηφιδωτό έχουμε μια στατική σκηνή της γέννησης του ήρωα. Στο κέντρο, ξαπλωμένη η μητέρα του Θέτιδα, και στα αριστερά καθισμένος ο σύζυγος της, ο Πηλέας. Στην αριστερή πλευρά, μια τροφός κρατά το βρέφος και ετοιμάζεται να του κάνει το πρώτο του μπάνιο ενώ πίσω από τον Πηλέα παριστάνονται οι τρεις μοίρες: Κλωθώ, Άτροπος και Λάχεσις .

Η παράσταση αυτή θυμίζει έντονα τον τρόπο με τον οποίο απεικονίζεται η Γέννηση και το πρώτο Λουτρό του Χριστού στις βυζαντινές και μεσαιωνικές εκκλησίες.

Η Οικία του Ορφέα.

Σε μικρή απόσταση, δυτικά της έπαυλης του Θησέα, και αφού περπατήσετε προς το βάθος του αρχαιολογικού χώρου, προς τη θάλασσα, θα βρείτε ακόμα μία κατοικία, που είναι γνωστή με το όνομα Οικία του Ορφέα. Το κτίριο έχει τον ίδιο αρχιτεκτονικό τύπο με την οικία του Διόνυσου, ένα αίθριο δηλαδή και αρκετά δωμάτια κτισμένα γύρω από αυτό. Εδώ υπήρχαν, επίσης, λουτρά. Έχει κτιστεί την ίδια περίοδο με την οικία του Διόνυσου, γύρω στα τέλη του 2^{ου} αι. μ.Χ.

Η αφαίρεση υλικών από τον χώρο προκάλεσε δυστυχώς μεγάλη καταστροφή. Στην ανατολική πλευρά διασώζεται μέρος της τοιχοποιίας και πολλά κομμάτια τοιχογραφιών που έχουν βρεθεί στη περιοχή μαρτυρούν ότι οι τοίχοι της κατοικίας ήταν καλυμμένοι με τοιχογραφίες.

Από τα δωμάτια που έχουν ανασκαφεί, τρία έχουν ψηφιδωτά πατώματα, ενώ τα υπόλοιπα έχουν δάπεδο από πατημένο χώμα.

Τα δωμάτια που έχουν ψηφιδωτά δάπεδα βρίσκονται στη βόρεια πλευρά της οικίας. Στο πρώτο από αυτά απεικονίζεται ο Ηρακλής και το Λιοντάρι της Νεμέας και από πάνω η Αμαζόνα με το άλογό της.

Ο Ηρακλής είναι ο πιο γνωστός από τους ήρωες της ελληνικής μυθολογίας. Φημισμένος για την υπεράνθρωπη δύναμη που είχε, έπρεπε να επιτελέσει δώδεκα άθλους.

Ο πρώτος από τους δώδεκα αυτούς άθλους ήταν να σκοτώσει το πελώριο λιοντάρι της Νεμέας, που κατασπάραζε ανθρώπους και ζώα, τρομοκρατώντας τον πληθυσμό της περιοχής και του οποίου το δέρμα ήταν αδιαπέραστο ακόμα και από σιδερένια όπλα.

Όταν ο Ηρακλής συνάντησε το λιοντάρι, χρησιμοποίησε τα βέλη του, αλλά αυτά αποδείχθηκαν ανίκανα να το σκοτώσουν και έτσι πήρε το ρόπαλο του και το ακολούθησε μέσα σε ένα σπήλαιο, το οποίο είχε δύο εισόδους. Αφού έκλεισε με πέτρες τη μια είσοδο, μπήκε από την άλλη, για να το βρει.

Χωρίς να χρησιμοποιήσει το ρόπαλό του, το έπιασε από το λαιμό και με την υπεράνθρωπη δύναμη των χεριών του, το σκότωσε. Στη συνέχεια πήρε το δέρμα του λιονταριού στον βασιλιά Ευρυσθέα, σαν απόδειξη του άθλου του.

Το ψηφιδωτό μάς παρουσιάζει τη σκηνή όπου ο Ηρακλής ετοιμάζεται να ορμήσει στο λιοντάρι έχοντας αφήσει κάτω το ρόπαλό του.

Στον δεύτερο πίνακα έχουμε μια Αμαζόνα με το άλογό της. Οι Αμαζόνες ήταν ένας μυθικός λαός που ζούσε σε μια δική του χώρα και αποτελείτο μόνο από γυναίκες. Ήταν κόρες του Άρη και της Αφροδίτης. Ζευγάρωναν με άντρες από γειτονικές χώρες μια φορά το χρόνο και από τα παιδιά που γεννούσαν κρατούσαν μόνο τα κορίτσια. Τα αγόρια τα σκότωναν ή τα έστελναν στους πατεράδες τους. Για την προστασία του

κράτους τους, ήταν όλες εξασκημένες στη χρήση του τόξου και θεωρούνταν ισάξιες με άνδρες πολεμιστές, για την ανδρεία και την ικανότητά τους.

Ένας από τους άθλους του Ηρακλή ήταν να αποσπάσει τη ζώνη της Ιπολύτης, της βασίλισσας των Αμαζόνων. Ίσως αυτός να είναι και ο λόγος που οι δυο παραστάσεις βρίσκονται μαζί.

Εδώ η Αμαζόνα παρουσιάζεται φορώντας τον φρυγικό σκούφο και έχοντας στο χέρι τον χαρακτηριστικό διπλό πέλεκυ.

Στον διπλανό μεγάλο πίνακα έχουμε τον Ορφέα με τα θηρία, ο οποίος έδωσε και το όνομα του σε αυτή τη κατοικία.

Ο Ορφέας ήταν γιος του Οίαγρου, βασιλιά της Θράκης και της μούσας Καλλιόπης. Ο μύθος λέει ότι ο ίδιος ο θεός Απόλλωνας, του δίδαξε τη μουσική και του χάρισε τη λύρα του. Ο Ορφέας έπαιζε τόσο αρμονικά τη λύρα και τραγουδούσε τόσο γλυκά, ώστε κανείς δεν μπορούσε να αντισταθεί στη μουσική του. Ακόμα και τα αγρίμια του δάσους μαζεύονταν γύρω του να τον ακούσουν.

Ο Ορφέας ήταν ένας από τους Αργοναύτες και μετά από την αργοναυτική εκστρατεία επέστρεψε στη Θράκη, όπου τριγυρνούσε μέσα στο δάσος παίζοντας μουσική. Εκεί συνάντησε τη νύμφη Ευρυδίκη, την αγάπησε και την παντρεύτηκε. Όμως η ευτυχία του δεν κράτησε για πολύ. Η Ευρυδίκη μετά από το δάγκωμα ενός φιδιού πέθανε, αφήνοντας τον Ορφέα απρηγόρητο. Το τραγούδι του ήταν τόσο λυπητερό που και οι πέτρες ράγισαν. Οι θεοί τον λυπήθηκαν και του επέτρεψαν να κατεβεί στον Άδη για να ξαναβρεί την Ευρυδίκη και να τη φέρει πίσω. Με τη μουσική του μάγεψε τον Κέρβερο,

τον φοβερό φύλακα του Άδη και ο Πλούτωνας λύγισε στον πόνο της μουσικής του. Έτσι δέχτηκε να αφήσει την Ευρυδίκη να φύγει, με τον όρο, όταν θα φεύγαν από τον Άδη, μπροστά ο Ορφέας και από πίσω η Ευρυδίκη, να μην κοιτάξει πίσω να τη δει ούτε μια φορά. Ο Ορφέας δέχτηκε τον όρο, όμως στον δρόμο δεν άντεξε, κοίταξε πίσω να δει την αγαπημένη του και έτσι η Ευρυδίκη επέστρεψε ξανά στο βασίλειο του Άδη.

Στο ψηφιδωτό βλέπουμε τον Ορφέα να κάθεται έχοντας στο χέρι τη λύρα του και γύρω του μαγεμένα τα θηρία του δάσους να τον ακούνε.

Από πάνω μια επιγραφή μάς πληροφορεί ότι το έφτιαξε ο Τίτος Γάιος Ρεστιτούτος, εννοώντας όχι τον τεχνίτη που το έφτιαξε αλλά τον ιδιοκτήτη της οικίας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το όνομα είναι λατινικό, αλλά είναι γραμμένο με ελληνικούς χαρακτήρες.

Ένα τρίτο δωμάτιο στα νοτιοανατολικά είναι καλυμμένο με ένα μονόχρωμο ψηφιδωτό φτιαγμένο με γκριζοπράσινες ψηφίδες. Το γεωμετρικό του σχέδιο σχηματίζεται αποκλειστικά με τον τρόπο που έχουν τοποθετηθεί οι ψηφίδες και αποτελείται από οκτάγωνα χωρισμένα μεταξύ τους από τετράγωνα. Το είδος αυτό του ψηφιδωτού είναι πολύ ασυνήθιστο και σπάνιο, έχει όμως δυστυχώς πάθει αρκετές ζημιές λόγω του ότι βρισκόταν πολύ κοντά στην επιφάνεια.

Θα ακολουθήσετε τώρα την αντίστροφη διαδρομή προς την έξοδο, για να βρείτε την επόμενη οικία.

Η Οικία του Αιώνα

Βγαίνοντας από τον χώρο της έπαυλης του Θησέα, μπροστά στην είσοδο, θα δείτε στα αριστερά ένα στεγασμένο σύνολο ψηφιδωτών, γνωστό σαν η οικία του Αιώνα. Αυτά ανήκαν σε ένα κτίριο που βρισκόταν απέναντι από την έπαυλη του Ρωμαίου ανθύπατου. Το ακριβές σχέδιο του κτιρίου δεν είναι γνωστό, γιατί οι ανασκαφές ακόμα συνεχίζονται.. Ένας από τους τοίχους της οικίας έχει αναστηλωθεί και περιλαμβάνει μια κόγχη, όπου υπήρχε πιθανόν κάποιο άγαλμα. Το μεγαλύτερο δωμάτιο που έχει διαστάσεις 9X 7.5 μ ήταν η αίθουσα υποδοχής αλλά και η τραπεζαρία και είναι διακοσμημένο με ψηφιδωτές παραστάσεις από την ελληνική μυθολογία. Τα υπόλοιπα δωμάτια στα ανατολικά και στα βόρεια έχουν ψηφιδωτά με γεωμετρικά σχήματα. Οι τοίχοι της οικίας καλύπτονταν από τοιχογραφίες, μέρος των οποίων έχει αποκατασταθεί και εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πάφου.

Τα ψηφιδωτά με τις μυθολογικές παραστάσεις είναι κατασκευασμένα με μικρές ψηφίδες 2-5 χλς και καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα χρωμάτων. Έχουν κατασκευαστεί με μεγάλη επιδεξιότητα και οι τεχνίτες έχουν κατορθώσει να αποδώσουν τον όγκο και τα χαρακτηριστικά των προσώπων χρησιμοποιώντας πολλές αποχρώσεις.

Στον πίνακα που βρίσκεται πάνω δεξιά, παρουσιάζονται τα Επιφάνεια του θεού Διόνυσου σε μια σύνθεση που θυμίζει τη βυζαντινή εικονογράφηση της γέννησης του Χριστού. Ο νεογέννητος Διόνυσος κάθεται στα γόνατα του θεού Ερμή ενώ οι τρεις νύμφες έχουν ετοιμάσει το πρώτο του λουτρό. Υπάρχουν επίσης προσωποποιημένες: η Θεογονία, το Νέκταρ, η Ανατροφή και το βουνό Νύσσα, ενώ ο Τροφεύς είναι ο μελλοντικός δάσκαλος του νεογέννητου θεού. Όλα τα πρόσωπα αναφέρονται με τα ονόματά τους σε ελληνικές επιγραφές..

Ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται εδώ ο θεός Διόνυσος, σαν θεός της σοφίας και όχι σαν θεός του κρασιού και της χαράς, όπως συνηθιζόταν προηγουμένως, είναι ιδιαίτερα σημαντικός, δεδομένης της χρονικής περιόδου κατά την οποία έγιναν τα ψηφιδωτά αυτά. Τα ψηφιδωτά χρονολογούνται στις αρχές του 4^{ου} αι. μ.Χ., σε μια περίοδο δηλαδή κατά την οποία ο Χριστιανισμός αρχίζει πια να εξαπλώνεται στη Κύπρο.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το φωτοστέφανο που υπάρχει γύρω από το κεφάλι του μικρού Διόνυσου.

Στον πίνακα που βλέπουμε πάνω αριστερά έχουμε την συνάντηση της Λήδας, της όμορφης βασίλισσας της Σπάρτης, με τον Δία, ο οποίος θαμπωμένος από την ομορφιά της μεταμορφώθηκε σε κύκνο για να ενωθεί μαζί της. Μετά από αυτή την ένωση η Λήδα γέννησε δυο αυγά. Από το ένα γεννηθήκαν τα δίδυμα αδέλφια Κάστωρ και Πολυδεύκης και από το άλλο η ωραία Ελένη της Τροίας.

Στον πίνακα βλέπουμε τη Λήδα ενώ ετοιμάζεται για το λουτρό της στο ποταμό Ευρώτα, που εδώ είναι προσωποποιημένος σαν ποτάμιος θεός, ενώ διπλά βρίσκεται η Λακεδαιμονία. Πίσω από την Λήδα βρίσκονται οι συνοδοί της, τρεις νεαρές Σπαρτιάτισσες. Μπροστά της παριστάνεται ο κύκνος, ο οποίος δυστυχώς είναι αρκετά κατεστραμμένος.

Στον κεντρικό πίνακα έχουμε δυο σκηνές, από τις οποίες η μια διαδραματίζεται στη θάλασσα και η άλλη στην ξηρά.

Και οι δυο μαζί παρουσιάζουν ένα διαγωνισμό ομορφιάς ανάμεσα στη Κασσιόπεια και τις Νηρηίδες, τις νύμφες της θάλασσας . Η Κασσιόπεια ήταν σύζυγος του Κηφέα, βασιλιά της Αιθιοπίας και γνωστή για την ομορφιά της. Στη θάλασσα σκηνή οι Νηρηίδες Θέτις, Δωρίς και Γαλάτεια, οι τρεις ομορφότερες από τις πενήντα κόρες του Νηρέα, θεότητας της θάλασσας, συναγωνίζονται σε ομορφιά την Κασσιόπεια. Από τον διαγωνισμό αυτό νικήτρια βγαίνει η Κασσιόπεια, που τη βλέπουμε εδώ να στεφανώνεται από την προσωποποιημένη Κρίση. Στο κέντρο βρίσκεται ως δίκαιος κριτής ο Αιώνας, ο θεός του αιώνιου χρόνου που έδωσε και το όνομα του στην οικία αυτή.

Πιο κάτω ο Δίας και η Αθηνά παρακολουθούν τον διαγωνισμό ενώ οι Νηρηίδες μεταφέρονται στα βάθη της θάλασσας από τον Βυθό και τον Πόντο. Όλες οι θεότητες έχουν φωτοστέφανα γύρω από το κεφάλι.

Η ιστορία αυτή δεν απεικονίζεται συχνά. Μόνο άλλες δυο αναπαραστάσεις έχουν εντοπιστεί, και οι δυο στη Συρία.

Κάτω αριστερά έχουμε την τιμωρία του Μαρσύα από το θεό Απόλλωνα. Ο Μαρσύας ήταν ένας σάτυρος που έπαιζε τόσο καλά τον αυλό, ώστε καυχόταν ότι ήταν καλύτερος και από τον Θεό Απόλλωνα, θεό της μουσικής και προστάτη των Μουσών. Ο Απόλλωνας θυμωμένος από την αναιδεια του Μαρσύα τον προκάλεσε σε ένα διαγωνισμό μεταξύ τους με κριτές τις Μούσες. Νικητής του διαγωνισμού ανακηρύχθηκε ο Απόλλωνας, ο οποίος τιμώρησε τον αντίπαλο του καταδικάζοντας τον σε θάνατο.

Στον πίνακα βλέπουμε τον θεό να καταδικάζει τον αντίπαλο του ενώ ο Μαρσύας μεταφέρεται από δυο Σκύθες για να γδαρθεί ζωντανός. Δίπλα από τον Απόλλωνα παριστάνεται η Πλόνη, ως προσωποποίηση της λανθασμένης σκέψης του Μαρσύα, ενώ ο στα πόδια του θεού ο Όλυμπος, μαθητής του Μαρσύα, ικετεύει το θεό να φανεί επιεικής.

Στον τελευταίο από τους πίνακες, κάτω αριστερά, ο Θρίαμβος του Διόνυσου παρουσιάζεται με ένα εντελώς διαφορετικό τρόπο από ό,τι έχουμε δει στην οικία του Διόνυσου.

Εδώ έχουμε μια θρησκευτική πομπή. Ο Διόνυσος κάθεται σε άμαξα που σέρνουν δυο Κένταυροι. Μπροστά βρίσκεται μία από τις συνοδούς του θεού, μια μαινάδα, και δίπλα ένας μικρός σάτυρος κρατά ένα δίσκο με φρούτα.

Ακολουθεί ο Τροφεύς, ο δάσκαλος του Διόνυσου, καθισμένος σε ημίονο και ένα κορίτσι που μεταφέρει πάνω στο κεφάλι του ένα καλάθι. Το κεντρικό μέρος του πίνακα είναι δυστυχώς πολύ κατεστραμμένο. Από ένα λαμπαδηφόρο σώζεται μόνο η δάδα και από τον θεό μόνο τα σταυρωμένα του πόδια.

Σε αντίθεση με την πομπή στην οικία του Διόνυσου, εδώ δεν έχουμε ούτε εκστασιασμένες μαινάδες ούτε και μεθυσμένους σάτυρους, αλλά μια σοβαρή θρησκευτική πομπή.

Σε συνδυασμό με τον πρώτο πίνακα, όπου έχουμε τα Επιφάνεια του Διόνυσου, βλέπουμε ένα νέο χαρακτήρα να δίνεται στον θεό αυτό, που προηγούμενος θεωρείτο ο θεός του γλεντιού και της χαράς. Είναι ένας θεός σοφός, ο οποίος παρουσιάζεται σαν

σωτήρας, που φέρνει στον κόσμο μια νέα τάξη πραγμάτων. Ο μουσικός διαγωνισμός μεταξύ Απόλλωνα και Μαρσύα, όπως και τα καλλιστεία μεταξύ Κασσιόπειας και Νηρηίδων δείχνουν ακριβώς αυτό τον ανταγωνισμό μεταξύ παλιάς και νέας τάξης.

Τα ψηφιδωτά έγιναν στις αρχές του 4ου αι μ.Χ. στην Κύπρο με την στήριξη ειδωλολατρών αριστοκρατών, σε μια περίοδο που ο Χριστιανισμός αρχίζει πλέον να εξαπλώνεται στο νησί. Οι παραστάσεις αυτές φαίνεται να προκαλούν την ηθική του Χριστιανισμού, με την ελπίδα ότι η παλιά ειδωλολατρική θρησκεία θα επικρατήσει της νέας που εξαπλώνεται απειλητικά.

Με το εντυπωσιακό αυτό ψηφιδωτό πάτωμα συμπληρώνεται η περιήγηση στο αρχαιολογικό πάρκο της Πάφου.